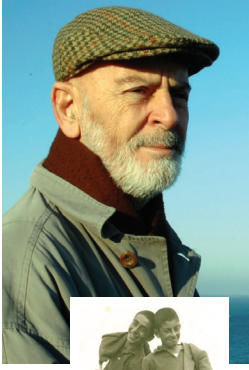

Kayıp Çocuk

Mustafa KUTLU*

I

Yaşayıp geçtiğimiz yüzyılın son elli yılında geçmiş zamanlara kıyasen yepyeni bir “çocukluk” vücut bulmuştur desek abartmış olur muyuz?

Buna yaşı ellinin üzerinde olanlar torunlarına bakarak karar verebilirler. Ömrünün elli yılını öğretmenlikle geçirmiş biri, günümüzde bir okulun bir sınıfını gizlice gözetlese ne der acaba?

Benim fikrim kesinlikle yepyeni bir “çocukluk” karşısında olduğumuz yönündedir. Bu “çocukluğu” suçlamıyorum da, onaylamıyorum da.

Suçlamıyorum; çünkü bu çocukların kendi başlarına oluşturdukları bir kimlik, bir yapı değildir. Onaylamıyorum; çünkü yaşadığımız yüzyıla damgasını vuran, kılcal damarlarımıza kadar girip her şeyimize karışan modern teknoloji-kapitalizm şirketini reddediyorum. Marifet onundur. Kavga demeyelim de “çekişme” sözle görüntü, doğal ile sanal arasında seyretmektedir. Biz, farkında olmaksızın sözün düşüşünü ve doğal hayatın bitişini seyreden aparatçıklarız.

Önce mahalle kayboldu.

Asırların oluşturduğu şehirlerin en temel unsuru eriyip bitti. Oysa o, öncelikle bir “güvenlik alanı” olarak vücut bulmuştu. İnsanoğlunun hayatta en fazla ihtiyaç duyduğu “güven duygusu”na cevap veriyor, onu sağlıyordu.

Mahallenin adı, sakinlerinin özellikleri sebebi ile lakabı, girişi-çıkışı, camisi, okulu, kahvesi, berberi, bakkalı, imamı, öğretmeni, delisi, kabadayısı, takımı, bahçesi, çeşmesi, sineması, komşuluğu, sevgisi, saygısı, dayanışması, hatta “gül”ü dahi bulunmaktadır. Çocuklar bu atmosfer içinde yetişir, kimlik ve kişilik sahibi olur. Mahallenin yıkımından sonra türeyen kimliksiz ve kişiliksizler çocuklarına “sakin mahalle çocuklarına yanaşmayın” uyarısında bulunmuşlardır. Mahallenin asırlık isimleri, şöhretleri, güzellikleri olan sokakları vardır (Bazı illerde buna dahi dayanamayıp sokaklara numara verilmiştir).

Sokak mahallenin daha mahrem bir birimidir. Sokak sakinleri bir aile gibidir.

Modern mimarların bir hedefi olmuştur: Sokağı öldürmek. İşte o zaman özlenen modern şehir kurulacak, modern mimari kendini gösterecek, modern hayat gerçekleşecektir. Ve nitekim oldu da. İnsanlar önce apartmanlara, sonra dairelere, sonra fert fert

* Hikâyecisi.

odalara (kızın odası, oğlanın odası, çocuk odası vb.) kaçtılar. (Kaçış devam ediyor. Yaşı yirmiyi bulan gençler ayrı bir ev tutup orada yaşamaya özeniyor. Bu özenti hayatımızı biçimlendiren ABD tarzı yaşam biçiminden kaynaklanıyor.) Cemaat dağıldı, birey (güya) oluştu, bireycilik (kendini sev) boy gösterdi (Avrupa ülkelerinde tatile çıkan çiftler çocuklarını yanlarına almak istemiyor, onları kreşlere bırakıyorlarmış). Sokağın sahibi artık otomobillerdir. Servisler, kamyonlar, tramvaylar, hızlı trenler, tırlar vesairedir. Sokak tekin değildir yani. Tekin olmayan bir mekâna çocuk salınır mı? Anne-baba çocuğa sürekli “sokak çocukları” ile oynama tenbihinde bulundular. Önceleri bunlar kapıcıların, fakir ailelerin çocukları idi. Sonra evi barkı terk edip, tiner çekerek gerçek sokak çocuğu oldular.

“Sokak çocuğu” denilen hadisenin ta dibinde mahallenin yıkımı, sokağın ölümü yatmaktadır. Şimdi bunlara kim sahip çıkacak deniyor. Eskiden yetimlik, fakirlik, kimse-sizlik yüzünden ortada kalan çocukları zengin olsun fakir olsun bir aile yanına alır; ona bakar bir sanat sahibi yapar, hatta kendi eliyle evlendirirdi.

Masal gibi geliyor şimdi, değil mi?

II

Çocuğu sokağa salardınız; dut dallarına, incir ağaçlarına, tozlu top sahalara, ırmak boylarına. Çocuk evde değil, sokakta büyüdü. Kedilerle, köpeklerle, çiçeklerle, böceklerle. Düşer dizini kanatır, kavga eder, gol atar, kendi oyuncağını yapar, uçurtma uçururdu. Çocuklar birbirlerine abarta abarta yaptıklarını anlatır, sinemaya kaçar, mahallenin harabelerinde maceradan maceraya koşarlardı. Macera sadece kitapta okunmaz, kendileri yaşardı. (Ara sıra kitaptan ziyade hayatı isterim. Bir ağacı tasvir etmektense, gölgesine uzanıp, bulutlara bakmayı severim, değişim bu sebeptir.)

Şimdi çocuklar dört duvar arasında büyüyor. Balkon çocukları. Ana kuzuları. Eline diken batacak olsa “Uvaaa! ...” diye anasına koşuyorlar, horozdan korkuyorlar. Evdeki dört duvar; kreşte, anaokulunda, ilköğretimde, serviste hep kafes arkasında devam ediyor. Başlarında hep biri var. Ağacı, çiçeği, böceği resimde, televizyonda, bilgisayarda görüyorlar. Kreşlerin, ana okullarının duvarları mavi gökyüzü, parıldayan güneş, akan dere, dereye yüzen ördeklerle dolu. Kapalı mekânlarda, sanal dünyada yaşıyorlar.

Elleri, ayakları ne toprağa basıyor; ne çamur çiğniyor. Yağmurda ıslanmıyor, karda yuvarlanmıyorlar. Bu sebeple ufak bir yel esse hastalanıyor, elini döşemeye sürse mikrop kapıyorlar. Hijyenik atmosfer onları sağlıksız kılıyor. Hepsi tombul, beyaz ve kırılğanlar.

Sokaktan arkadaşları yok; varsa komşu çocuğu, akraba çocuğu.

Birlikte bilgisayar başında sabahlıyorlar. Sürekli olarak ya ebeveyn yahut öğretmen veya bakıcıya muhtaçlar.

Çalışan anne-babalar onlarla yeteri kadar ilgilenemiyor. İlgiler mekanik hâle geliyor. Ne dede tanıyorlar ne de nine. Oyuncak denizinde yüzüyor, ama tatmin olamıyorlar.

Tatmin olamıyorlar çünkü ne duvarlar konuşur, güler, koşar, oynar ne de oyuncaklar.

Bir çocuğun en çok ihtiyaç duyduğu şey yine bir çocuktur.

Bu bakımdan mahalle arkadaşlığı ile asker arkadaşlığı unutulmaz. Ama ilk yazıda kaydettiğimiz gibi mahalle kayboldu, sokak öldü. Bir daha geri geleceklerini umamamız. Dünya değişiyor, hayat tarzımız değişiyor, yediğimiz, içtiğimiz her şey değişiyor. Bu de-

ğışimden çocuklar da nasiplerini alıyorlar. Elbette ki şimdinin çocukları ve gençleri bize benzemeyecek. Onları anlamaya çalışmalıyız (bunu becerebilir miyiz acaba).

Her şey değişiyor dedik ama, değişmeyen şeyler de var. Ana unsurlar. Mesela çocukları yine analar doğuruyor.

Gönül ister ki analar büyütsün.

Bir çocuk için ana kucağı ile ana sütü ilelebet devam edecek olan en temel ihtiyaçtır.

Ana sütü emmeyen, ana kucağı görmeyen çocuklar yarı yetim büyüyorlar. Hırçın, şımarık, tatminsiz, dayanıksız, geçimsiz oluyorlar. Daha çocukluktan itibaren yalnız kalmaya, yalnız yaşamaya itiliyorlar.

Modern hayatın mekanik dişleri bu masum yavruları da öğütüp duruyor.

Kayıp çocuk nerede?

O artık masallarda kaldı.

Hani “su ne oldu inek içti, inek ne oldu, dağa kaçtı, dağ ne oldu, yandı bitti kül oldu.” denir ya, işte öyle.

Çocukluğumuzu mahallenin ve sokağın cenazesi ile birlikte toprağa gömdük. Ve özlüyoruz.

Tıpkı ana sütü ve ana kucağı gibi.

Çizgi: Mustafa Delioğlu